

24 januari 2006

Utveckla tjänstesektorn en överlevnadsfråga

Den svenska tillväxten ger inga nya jobb. Om Sverige ska sluta vara själva innebilden för jobless growth finns inget alternativ till genomgripande reformer som bereder vägen för framväxten av ett modernt tjänstesamhälle, skriver professor Magnus Henrekson, med stöd i en SNS-studie som presenteras i dag.

Enligt Näringsminister Thomas Östros ska 2006 bli tjänstenäringens år. Man spår fortsatt hög tillväxt och minst 100 000 nya jobb inom två år.

Alltför mycket talar dock mot regeringens prognoser. Sedan 1994 har tillväxten i snitt legat runt 3 procent; inte sedan 1960-talet har vi sett så stark tillväxt. Ändå är antalet sysselsatta nu 6 procent lägre än 1990, och antalet arbetade timmar per arbetsför har bara stigit med någon procent.

Häri ligger det allvarligaste strukturfelet i svensk ekonomi. En tolvårig period av hög tillväxt skapade i stort sett inga jobb!

Vår tillväxt har kommit på områden där det inte behövs fler människor. Sedan 1994 handlar det i allt väsentligt om tillväxt i industrin.

1994–2004 växte tillverkningsindustrin med 87 procent, medan den privata tjänstesektorn bara växte med 35 procent. Sverige lyckades paradoxalt nog hålla sysselsättningen i industrin oförändrad, samtidigt som den sedan 1995 sjunkit med ca 15 procent i Kina – dit västvärldens industrijobb sägs flytta!

I dag presenterar jag studien ”Tillväxten och sysselsättningen i 1990-talskrisens kölvatten”, gjord tillsammans med Steven J Davis vid University of Chicago inom ramen för ett SNS-projekt (NBER).

Vi visar att det i Sverige långsiktigt helt saknas positivt samband mellan tillväxt och sysselsättning, medan 1 procent tillväxt höjer sysselsättningen med 0,25 procent i Danmark, 0,5 procent i USA och 0,6 procent i Spanien.

Med danskt samband, skulle en tillväxt på 4 procent ge oss drygt 40 000 jobb och med ett spanskt över 100 000 jobb!

I tjugofemårsperspektiv är Sverige det mest utpräglade fallet av jobless growth i hela industrivärlden.

I länder med starkt positivt samband mellan tillväxt och sysselsättning tenderar tjänsternas andel av sysselsättningen att vara högre.

I Australien, Nederländerna, Spanien och Kanada skapas riktiga jobb i tjänstesektorn, medan dessa uppgifter i Sverige antingen förblir ogjorda, utförs svart eller som obetalt egenarbete. Regeringen sägs nu satsa på skattesänkningar för småföretag och räknar med snabb tjänstetillväxt. Lånedriven konsumtionsboom och expansiv finanspolitik ett valår kan nog ge

viss effekt, men regeringen underskattar grovt de strukturella problem som hämmar utvecklingen av en stark tjänstesektor.

Förutsättningarna för branscher med potential att öka sysselsättningen är helt enkelt för dåliga.

Vi måste sänka de skatter som hämmar efterfrågan på hushållsnära tjänster och gör att seriösa företag konkurreras ut av den svarta sektorn eller kunderna som istället gör jobbet själva.

Viktigt blir också att anpassa arbetsmarknadens regelsystem och lönebildningssystemet så att även för välfärden livsviktiga tjänstebranscher kan blomstra. Likaså behöver den offentliga sektorn konkurrensutsättas så att nya företag kan växa fram inom hälso- och sjukvård, utbildning och äldreomsorg.

Magnus Henrekson

professor i nationalekonomi och vd för Industriens Utredningsinstitut (IUI)